

■ Πίνακας Συνδέσμων

<i>Είδη</i>	<i>Σύνδεσμοι</i>
A. Παρατακτικοί	
1. Συμπλεκτικοί	και/κι, ούτε, μήτε (και ουδέ, μηδέ σε παλαιότερα κείμενα)
2. Διαχωριστικοί	ή, είτε
3. Αντιθετικοί	αν και, αλλά, μα, παρά, όμως, ωστόσο, ενώ, μολονότι, μόνο (που)
4. Συμπερασματικοί	λοιπόν, ώστε, άρα, επομένως, οπότε
5. Επεξηγηματικός	δηλαδή
B. Υποτακτικοί	
6. Ειδικοί	πως, που, ότι
7. Χρονικοί	όταν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν (πριν να), μόλις, προτού, ώσπου, ωσότου
8. Αιτιολογικοί	γιατί, επειδή, αφού, τι (ποιητικό)
9. Υποθετικοί	αν/εάν, άμα
10. Τελικοί	να, για να
11. Αποτελεσματικοί	ώστε (να), που
12. Εναντιωματικοί / παραχωρητικοί	αν και, ενώ, μολονότι
13. Ενδοιαστικοί (ή διστακτικοί)	μη(ν), μήπως
14. Συγκριτικός	παρά
15. Βουλητικός	να

- Ο σύνδεσμος **και** πριν από φωνήεν στον γραπτό λόγο, αλλά και στον προφορικό, μετατρέπεται σε **κι**, π.χ. Πήγε κι αυτός στην παραλία.
- Οι ειδικοί σύνδεσμοι **πως** και **που**, καθώς και ο συμπερασματικός που, δεν τονίζονται, ενώ τα ερωτηματικά επιρρήματα πώς και πού τονίζονται, π.χ. Ξέρω πως τώρα κοιμάται. Πώς να είναι άραγε; Δεν ξέρω πού να έρθω.
- Ο ειδικός σύνδεσμος **ότι** γράφεται χωρίς υποδιαστολή, ενώ η αναφορική αντωνυμία ό,τι γράφεται με υποδιαστολή, π.χ. Υποστηρίζει ότι δεν ήταν μαζί του. Θα κάνει ό,τι θέλει.

■ **Επιρρήματα**

- Τα επιρρήματα είναι **άκλιτες λέξεις** που προσδιορίζουν κυρίως ρήματα, αλλά και άλλα μέρη του λόγου (επίθετα, ουσιαστικά, αριθμητικά, άλλα επιρρήματα και ολόκληρες φράσεις) και δηλώνουν διάφορες σχέσεις, όπως χρόνο, τόπο, τρόπο κ.ά., π.χ. Πήγε **πολύ μακριά**. Ήρθε **αρκετά νωρίς** (το μακριά προσδιορίζει το ρήμα πήγε, ενώ το αρκετά προσδιορίζει το νωρίς).
- Ανάλογα με τη σημασία που έχουν διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες:
α) τοπικά, β) χρονικά, γ) τροπικά, δ) ποσοτικά και ε) βεβαιωτικά, διστακτικά, αρνητικά.
- Τα **τοπικά** επιρρήματα δηλώνουν **τόπο**. Απαντούν στην ερώτηση **πού**;
Τοπικά επιρρήματα είναι τα: αλλού, αυτού, βόρεια, δίπλα, εδώ, εκεί, εμπρός, εντός, έξω, κάτω, νότια, μέσα, παντού, πάνω, πίσω, πουθενά κ.ά.
- Τα **χρονικά** επιρρήματα δηλώνουν **χρόνο**. Απαντούν στην ερώτηση **πότε**;
Χρονικά επιρρήματα είναι τα: αμέσως, αργά, αύριο, γρήγορα, διαρκώς, έπειτα, μόλις, πέρυσι, ποτέ, σήμερα, τότε, τώρα, χθες, φέτος κ.ά.
- Τα **τροπικά** επιρρήματα δηλώνουν **τρόπο**. Απαντούν στην ερώτηση **πώς**;
Τροπικά επιρρήματα είναι τα: αλλιώς, διαρκώς, ειλικρινά / ειλικρινώς, ενστικτωδώς, έτσι, ευθέως, ευχάριστα / ευχαρίστως, καθέτως, καλά / καλώς, κακώς, λιανικώς, μαζί, μάταια, μόνο, πάντως, πλάγια / πλαγίως, σιγά κ.ά.
- Τα **ποσοτικά** επιρρήματα δηλώνουν **ποσότητα**. Απαντούν στην ερώτηση **πόσο**;
Ποσοτικά επιρρήματα είναι τα: αρκετά, λίγο, ολότελα, περίπου, πολύ, τόσο κ.ά.
- **Βεβαιωτικά, διστακτικά και αρνητικά** επιρρήματα δηλώνουν αντίστοιχα **επιβεβαίωση, δισταγμό και άρνηση**. Στην κατηγορία αυτή των επιρρημάτων συγκαταλέγονται τα βεβαιωτικά **ναι, βέβαια, μάλιστα**, τα διστακτικά **ίσως, πιθανόν, άραγε** και τα αρνητικά **δε(ν), μη(ν), όχι**.

■ Προθέσεις

● Οι προθέσεις είναι άκλιτες λέξεις που μπαίνουν μπροστά από ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες, αριθμητικά και επιρρήματα για να δηλώσουν τόπο, χρόνο, αιτία, τρόπο κτλ., π.χ. Έφυγε από τη δουλειά του.

Οι προθέσεις που χρησιμοποιούνται σήμερα στη νέα ελληνική είναι:

α) Οι κοινές, π.χ. Ήρθε από την εξοχή.

β) Οι λόγιες (ή απαρχαιωμένες), που προέρχονται από την αρχαία ελληνική, π.χ. Ο Ιουστινιανός έζησε τον 6ο αι. μετά Χριστόν.

Τα δύο είδη των προθέσεων παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Κοινές	Λόγιες (απαρχαιωμένες)
αντί, από, για, δίχως, εναντίον, εξαιτίας, έως, ίσαμε, κατά, με, μετά, μεταξύ, μέχρι, παρά, πριν, προς, σαν, σε, χωρίς, ως.	ανά, άνευ, διά, εις, εκ, εκτός, εν, ένεκα, εντός, επί, κατόπιν, λόγω, μείον, μέσω, περί, πλην, προ, συν, υπέρ, υπό, χάριν.

■ Αντωνυμίες - πίνακας

α/α	Είδος	Αντωνυμίες		
1.	Προσωπικές	εγώ, εσύ, αυτός, -ή, -ό (μου, σου, του/της, τος, τη, το)		
2.	Κτητικές	1. μου, σου, του/της	2. δικός, -ή, -ό μου,σου, του	3. δικός, -ή, -ό μας,σας, τους
3.	Αυτοπαθείς	ο εαυτός μου, σου, του		
4.	Οριστικές	1. ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο	2. μόνος, -η, -ο μου, σου, του	
5.	Δεικτικές	1. αυτός, -ή, -ό 2. (ε)τούτος, -η, -ο	3. εκείνος, -η, -ο 4. τέτοιος, -α, -ο	5. τόσοσ, -η, -ο
6.	Αναφορικές	1. που 2. ο οποίος, η -α, το -ο 3. όποιος, -α, -ο	4. όσος, -η, -ο 5. ό,τι	6.οποιοσδήποτε, οσοσδήποτε, οτιδήποτε
7.	Ερωτηματικές	1. τι	2. ποιος, -α, -ο	3. πόσος, -η, -ο
8.	Αόριστες	1.ένας, μια/μία, ένα 2.κανένας/κανείς, καμιά/καμία, κανένα 3. κάποιος, -α, -ο 4. μερικοί, -ές, -ά 5.κάτι, κατιτί	6.τίποτε/τίποτα 7.κάμποσος, -η, -ο 8.κάθε 9.καθένας, καθεμιά/καθεμία, καθένα	10.καθετί 11.ο, η, το δείνα, ο, η, το τάδε 12. άλλος, -η, -ο

Βιβλιογραφία: Γραμματική Α' Γυμνασίου.